

ang. Lone

Mogens Vemmer skriver om Franz Ernsts og
Charlotte Strandgaards spillefilmdebut

På premiereaftenen, hvor alle Kløvedal'er og andre implicerede selv sad og så på hver deres bid af »Ang. Lone«, sad jeg i biografen med tilbageholdt åndedræt de første ti minutter for at se, om en så ægte start på en film som Frederiks første snak med Lone kunne holde i de følgende scener. Den holdt – helt til slutningen – og flertallet af næste dags aviser var enige om at glæde sig over Franz Ernst's og Charlotte Strandgaards spillefilmdebut.

Gensynet med »Lone« en måned senere giver mulighed for at analysere baggrunden for ens glæde – først og fremmest over de halv- og helukendte ansigters spil, som med enkelte, kortvarige undtagelser, får en til at genvinde troen på »det almindelige menneskes« udtryksmuligheder i dramatiske film fra hverdagen.

Det skurrer så tit – i TV og i nyere danske film – når folk skal spille sig selv, her er det tydeligt, at Franz Ernst har kunnet skabe en sådan tryghed under optagelserne, at alle har følt sig sikre på at slå til. Man mærker, at der har været tid til indlevelse i miljøerne – og Franz Ernst har klogeligt undladt skuespilinstruktion og med behændig – sikkert umærkelig – støtte ladet scenerne udvikle sig af sig selv.

Første gang man nyder denne frihed for aktørerne er scenen på det fine hotel, hvor Frederik, som den uhyre nuancerede, selv-sikre handelsrejsende, udfolder sin underholdningsvante sælgercharme med to præcist afleverede »tryllekunstner«. Perfekt – som de påfølgende scener, hvor Frederik leder efter Lone, der er stukket af med hans tegnebog. Pludselig en skuffet, lidt latterlig, adrene mand, hvor al fernis er skrællet af.

Beskedne overgange mellem scenerne – ingen »smarte« klip mellem de næsten puritansk udvalgte billeder fra Lones rejse til København. Hvor er det velgørende, at hverken instruktør eller fotograf er faldet for fristelsen til at billeddække rejsen i det romantiske tog-i-sne miljø med et eneste overflødigt skud.

Pernille Kløvedal er Lone – det er umuligt at sige om hun spiller – eller kan spille komedie overhovedet. Hun opfylder hele rollen i alle situationer – så sikkert, at klipperen Christian Harthopp ofte lader billedet hvile på hendes reaktioner fremfor modspillerens replikker – meget længe men aldrig trættende, for Pernilles mundvige, øjenkast og hænder fortæller alt om et barn med påduttede voksne manerer og lynsnare skift til ægte, nøgen barnlighed. Hendes reaktioner overrasker – og som tilskuer svinger man mellem at tro, at man »forstår« Lone – at man ved, hvad hun savner og trænger til – og så i et nu ryster man over aggressiviteten. Stærkest velnok, da hun fortæller Sten Kaalø, at hun skal have et barn og på hans kærlige og velspillede accept af situationen sjofler ham i en ord-

strøm, der først senere på mødre hjemmet får en fulgyldig forklaring.

Viggo Duvå fik i Politiken en hel side til at gå med at forklare læserne, at Lone slet ikke er repræsentativ for piger, der springer fra pigehjem – og at forsorgen ikke er angrebet, som man virkelig kunne gøre det – med rette.

Sikken et held – og hvilken ros til Charlotte Strandgaard, der ikke har gjort det letteste af alt – at angribe børneforsorgen for fejlbehandling af uskyldige menneskebørns skæbner. I stedet har hun fundet Lone, en nuanceret, vanskelig pige, hvis problemer ikke ordnes med patentløsninger – og hvor ansvaret for hendes uafvendelige ulykke *ikke* kan placeres ensidigt på en velmenende forsorgs fejltagelser – men bredes ud til alle dem, hun møder – og til os som tilskuere, der træffer og påvirker en anden Lone imorgen.

Viggo Duvås kritik gør enkeltpersonen Lone værd at gruble over og diskutere.

Plejemoderen er den første påvirkningsfaktor, vi møder, overbevisende i sin riven-de ordstrøm og gode, ubehjælpelige vilje. »I vi mennesker bor der noget godt og noget ondt« siger hun – og ser virkelig ud, som om hun har fundet de vises sten. Plejefaderen, der kommer hjem og ødelægger den stærke scene, er til gengæld filmens eneste fuldblods amatør, der siger replikker som et romanblad. Synd – og fotografen Peter Roos har for en gangs skyld mistet sin stilfornemmelse og filmet ham truende, set nedefra med den stakkels Lone forknýt siddende i forgrunden.

(Der er for øvrigt et enkelt, krukke og malplaceret billede til – en »smuk« køretur på taget ud for Sten Kaaløs lejlighed – fikst præsenterende Sten med en øl i det ene vindue og Lone med bart bryst i det andet. Det falder helt uden for den gennemførte stil).

Hvor er Sten Kaalø god – og varm som Lones ven Niels. Hvis ikke han kan give hende tryghed, begynder man at tvivle på, om nogen overhovedet kan. Den fint antydende kærlighedsscene, hvor Lone ikke kan få Niels' sweater op over hans hoved, er en foræring, der igen viser Franz Ernst's talent for at få mennesker til at glemme optagesituationen – ligesom da Gitte Reingårds datter lytter til babysitter Lones godnathistorie og fuldstændig opslugt intet sanser om kamera, lys og boom. Den kunst er vi en del, der gerne ville lære ham efter!

Jeg er i tvivl om slutsekvensen, der i klinisk rene nærbilleder viser Lones veninde fremkalde en abort på Lone. I en lang scene ses skeden udspilet med en tang, mens en plasticslange stikkes op til livmoderen – krydsklippet med Lones frygt-somme ansigt. Ingen skrig, ingen uudholdelig smerte – og Franz Ernsts og Charlotte Strandgaards intentioner er vel også klare nok: en anklage mod samfundet for at gøre provokeret abort til husflid i stedet for en lægesag.

Dog er jeg bange for, at scenerne mere

virker som en advarsel – en løftet pegefing-er overfor unge i biografen – »sådan går det, når man elsker med hinanden« – og det har næppe nogensinde været meningen. Det er også det eneste sted i filmen, der kan have provokeret filmcensuren til at forbyde under 16 år – og hvis min teori om følelsen af en løftet pegefing-er holder stik, har censuren ligefrem haft pædagogisk sigte!

Hvis der ikke fra ophavsmændenes side ligger mere i nærbillederne end det frisdindede »man kan vise alt på film«, så tror jeg de er fejlplacerede – overflødige i forhold til den styrke, der sætter ind med den uhyggelige slutning, hvor Lones venindes samlever forvirret, angst og kold slæber Lone ned på gaden – og hun forsvinder, mens han ringer efter ambulancen.

Film, der er optaget uden professionelle skuespillere, har af gode grunde en tendens til ikke at stige i tempo hen mod en dramatisk slutning. Almindelige mennesker taler nu engang i den hastighed, de normalt gør, og kan dårligt instrueres til at dramatisere ved højdepunkterne.

Dette faktum føles ikke i »Ang. Lone« – både på grund af klipningen og de mange vedkommende personer, der alle har centrale og karakteristiske dialoger. Musikken, der kun træder frem, hvor man ellers ville savne den, er enkel – tydeligt tilstræbt enkel – og melodios som filmen i det hele taget. (Som et kuriosum må man nævne, at Jens Wilhelms beat-plade-efterligninger næsten er mere karakteristiske end de originale forbilleder!)

Ikke-skuespillere kan ikke eftersynkronisere, og location ødelægger ofte live-optagelser. Men ikke i denne film. Keld Hansen har opfanget hver eneste sætning og karakteriseret clean-sound i en fornuftig mixning, hvor baggrundslarmen intet sted generer forståelsen – mest imponerende på jeep-turen gennem de trafikplagede københavnske gader.

Charlotte Strandgaard og Franz Ernst har sammen med mange gode kræfter produceret en fin og væsentlig film – efter min mening den bedste danske i flere år.

■ ANG.: LONE. DANMARK 1970. DISTRIBUTION: ASA. PRODUKTION: Laterna. PRODUKTIONSLEDERE: Lars Kolvig og Bjarne Vestergård. INSTRUKTØR: Franz Ernst. MANUSKRIFT: Charlotte Strandgaard og Franz Ernst. KONSULENT: Charlotte Strandgaard. FOTO: Peter Roos/Ass.: Morten Bruus. BELYSNING: Troels Kløvedal. KLIP: Christian Hartkopp/Ass.: Jan Billeskov Jansen. MUSIK: Jens Wilhjelm, Perle Trioen og Gasolin'. TONE: Keld Hansen/Ass.: Jacob Trier. MEDVIRKENDE: Pernille Kløvedal, Sten Kaalø, Margit Iversen, Peter Engberg, Elinor Brungård, Frederik, Lisbeth Lundquist, Katrine Jensenius, Niels Schwalbe, Kim Larsen, Gitte Reingaard, Leif Mønsted, Flemming Dyjak. LÆNGDE: 97 min. (stopur). CENSUR: Ingen. DANSK PREMIERE: Carlton 29. 6. 1970.

Modstående side: Pernille Kløvedal som Lone i »Ang. Lone«.